

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **P. T.**

oskarżonego z art. 157 § 1 k.k. w zb. z art. 190 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 3 czerwca 2020 r.,

skargi prokuratora,

na wyrok Sądu Okręgowego w B.

z dnia 2 marca 2020 r., sygn. akt VIII Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 7 listopada 2019 r., sygn. akt III K (...),

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

1. oddalić skargę;

**2.obciążyć Skarb Państwa kosztami postępowania
skargowego.**

UZASADNIENIE

P. T. został oskarżony o to, że w dniu 23 maja 2019 r. w B. przy ul. K. dokonał uszkodzenia ciała T. S. w ten sposób, że kilkakrotnie uderzył go pięścią w twarz i po głowie, przy czym pokrzywdzony oślaniał się przed uderzeniami ręką, na skutek czego doznał on obrzęku górnej wargi z rozległym

zasinieniem i zranieniem śluzówki od strony przedsionka, zasinienia, zranienia dziąsła przy zębie 1+ oraz jego wybicia, zasinienia dziąsła przy zębie 2+, obrzęku obwodowej części śródreżcza w okolicy stawów śródreżczno - palcowych, obrzęku palca III ręki prawej z zasinieniem okolicy stawu międzypaliczkowego bliższego, co spowodowało naruszenie czynności narządu ciała na czas przekraczający 7 dni, przy czym podczas zadawania uderzeń kierował wobec pokrzywdzonego groźbą uszkodzenia ciała, które wzbudziły w pokrzywdzonym uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, tj. o czyn z art. 157 § 1 k.k. w zb. z art. 190 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 7 listopada 2019 r. Sąd Rejonowy w B., w sprawie o sygn. akt III K (...), na mocy art. 66 § 1 i 2 k.k. i art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne wobec oskarżonego P. T. warunkowo umorzył na okres próby wynoszący 1 rok, zaś na podstawie art. 67 § 3 k.k. zasądził od oskarżonego P. T. na rzecz pokrzywdzonego T. S. kwotę 3000 złotych tytułem nawiązki płatne w terminie 3 miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd Rejonowy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. P. kwotę 516,60 złotych, w tym 96,60 złotych podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za pełnomocnictwo z urzędu, a od oskarżonego Sąd zasądził na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60 złotych tytułem opłaty i obciążył go pozostałymi kosztami sądowymi w kwocie 664,40 złotych.

Od powyższego wyroku apelacje złożyli oskarżyciel posiłkowy oraz jego pełnomocnik, zaskarżając w wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżonemu wyrokowi zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu, mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania oraz mający wpływ na

treść orzeczenia błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a mianowicie:

1. naruszenie przepisu art. 7 k.p.k. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów przyjętych za podstawę wyroku, które miało wpływ na jego treść, a polegające na błędnym przyjęciu przez Sąd pierwszej instancji, iż stopień winy oraz społecznej szkodliwości czynu którego dopuścił się oskarżony nie jest znaczny, a w konsekwencji błędnym przyjęciu, że w sprawie zostały spełnione kumulatywnie materialne przesłanki do warunkowego umorzenia postępowania karnego na podstawie art. 66 § 1 i § 2 oraz art. 67 § 1 k.k. i w rezultacie warunkowym umorzeniu postępowania karnego wobec oskarżonego, podczas gdy okoliczności determinujące stopień winy oraz społecznej szkodliwości czynu, przy ich należytej analizie i merytorycznej ocenie, prowadzą do wniosku, że wina oraz społeczna szkodliwość czynu popełnionego przez oskarżonego cechuje się stopniem znacznym;
2. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na nieuwzględnieniu w ramach środka kompensacyjnego, jakim jest nawiązka, kwestii związanych ze szkodą niemajątkową, a mianowicie doznana przez pokrzywdzonego na skutek zdarzenia krzywdą, wyrażającą się w bólu pokrzywdzonego wywołanym pobiciem, czy też w lęku i strachu pokrzywdzonego przed spełnieniem gróźb kierowanych przez oskarżonego, podczas gdy w ramach nawiązki powinna zostać zrekompensowana nie tylko szkoda majątkowa, lecz również niemajątkowa.

W konsekwencji skarżący pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1. uznanie oskarżonego winnym popełnienia czynu z art. 157 § 1 k.k. w zb. z art. 190 § 1 k.k.,
2. wymierzenie oskarżonemu kary, której wymiar pozostawił do uznania Sądu,
3. orzeczenie na rzecz pokrzywdzonego na podstawie przepisu art. 46 § 1 k.k. obowiązku naprawienia szkody w kwocie 6000,00 zł oraz zadośćuczynienia pieniężnego w kwocie 6000,00 zł, ewentualnie zasądzenie od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego na podstawie przepisu art. 46 § 2 k.k. nawiazki w łącznej kwocie 12000,00 zł.

Ewentualnie, pełnomocnik wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Oskarżyciel posiłkowy w złożonym środku odwoławczym wniósł o orzeczenie wyższego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wysokości od 12.000 zł do 30.000 zł.

Wyrokiem z dnia 2 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w B., w sprawie o sygn. akt VIII Ka (...), na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela posiłkowego i jego pełnomocnika uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B.. Zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. P. kwotę 516,60 złotych, w tym 96,60 złotych podatku VAT, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Okręgowy odnosząc się do zarzutów oraz wniosków pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego w stosunku do wyroku Sądu *a quo*, wskazał, iż są one przedwczesne wobec konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego, zaś jedynie w części zmierzającej do uchylenia rozstrzygnięcia do ponownego rozpoznania żądanie skarżącego jest zasadne.

Skargę na wyrok Sądu odwoławczego, na podstawie art. 539a § 1-3 k.p.k. wniósł Prokurator Rejonowy Prokuratury w B. zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucił obrazę art. 437 § 2 k.p.k. poprzez błędne uznanie, że naruszenie założeń art. 7 k.p.k. samoistnie determinuje konieczność przeprowadzenia przez Sąd meriti przewodu sądowego w całości.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skargę prokuratora należało uznać za niezasadną.

Podstawą skuteczności nadzwyczajnego środka zaskarżenia uregulowanego w art. 539a § 1 k.p.k. jest wykazanie (zgodnie z treścią § 3 tego przepisu), że wydanie – na etapie postępowania apelacyjnego – orzeczenia kasatoryjnego naruszało art. 437 k.p.k. (dokładnie dotyczy to art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.) lub też, że przy wydaniu tego orzeczenia wystąpiła bezzwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k.

W niniejszej sprawie autor skargi wywodzi, że błędny jest pogląd Sądu II instancji, który kwestionuje orzeczenie Sądu I instancji z powodu braku przeprowadzenia postępowania dowodowego. Jednocześnie skarżący dostrzega, że Sąd Okręgowy wskazuje, iż zebrany materiał dowodowy w postępowaniu przygotowawczym, na którym opierał się Sąd Rejonowy procedując na posiedzeniu, zawiera niewyjaśnione poważne wątpliwości.

Tak formułując skargę jej autor pomija, że Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na wyrok sądu odwoławczego nie może oceniać materiału dowodowego zgromadzonego w toku dotychczasowego procesu. Rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy

bowiem do sądów powszechnych, zaś interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich ustawowych kompetencji.

Rozpoznanie skargi musi się zatem ograniczać do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego - względnie, czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Natomiast niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. samodzielnie ponownie oceniał, czy zachowanie oskarżonego wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, czy okoliczności popełnienia czynu budzą wątpliwości lub też jego stopień społecznej szkodliwości, i w następstwie tego doszedł do odmiennych wniosków niż sąd *ad quem* i z tego powodu uchylił zaskarżony skargą wyrok (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19).

Analiza treści uzasadnienia skargi przekonuje, że jej autor – wbrew wskazanym wyżej przesłankom uchylenia wyroku kasatoryjnego Sądu *ad quem* – postuluje, aby Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu skargowym ponownie zbadał zasadność oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd odwoławczy i skonfrontował ją z oceną dokonaną przez Sąd I instancji.

Należy w tym miejscu podkreślić, że rozbudowany wywód Sądu Okręgowego w B., wskazujący na niespełnienie warunku braku wątpliwości, który jest jednym z elementów koniecznych - konstytutywnych do uznania, że zachodzą przesłanki do warunkowego umorzenia postępowania w trybie art. 66 § 1 k.k., jest wyczerpujący i uwzględnia realia sprawy, które przez

skarżącego zostały pominięte. Dotyczy to w głównej mierze materiału dowodowego w postaci: notatki urzędowej z interwencji, przyjęcia zawiadomienia o przestępstwie, przesłuchania świadka i podejrzanego oraz opinii sądowo – lekarskiej oraz kserokopii dokumentacji medycznej – które to dowody, jak wskazał Sąd odwoławczy, zawierają niewyjaśnione poważne wątpliwości, co bezpośrednio rzutuje na dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych, determinujących wydanie trafnego rozstrzygnięcia w sprawie (s. 6 uzasadnienia SO). Uznano więc, że wydanie wyroku warunkowo umarzającego postępowanie było nieprawidłowe, co wobec istotnych wątpliwości, z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy, nie może być konwalidowane w postępowaniu odwoławczym (s. 8 uzasadnienia SO). Jeżeli, bowiem, Sąd II instancji wskazuje i wykazuje, że wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne nie powinien zostać wydany, gdyż w sprawie popełniono określone błędy (zaniechania proceduralne w aspekcie zgromadzenia i oceny dowodów) i dostrzega konieczność uzupełnienia przewodu sądowego, nie byłoby zasadne ani też celowe prowadzenie własnego postępowania przed Sądem odwoławczym, czyli praktycznie bez możliwości już poddania jego wyników kontroli instancyjnej.

Uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego przekonuje, że opisane i rzeczywiste braki postępowania pierwszoinstancyjnego stały na przeszkodzie zaakceptowania wydanego wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, co nie pozwalało Sądowi *ad quem* na wydanie innego niż kasatoryjny wyroku. Szczególnego podkreślenia wymaga to, że w pisemnych motywach orzeczenia, którego dotyczy skarga, zaznaczono wprost (s. 7 - pkt 5.3.1.2.1.), że podstawą prawną uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku był przepis art. 437 § 2 k.p.k., albowiem zachodzi „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości”. Wskazano więc trzecią – z możliwych – podstaw wydania wyroku

uchylającego zaskarżony wyrok Sądu *a quo* i wydania orzeczenia następczego w postaci przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji (w zakresie relacji podstaw wydania wyroku kasatoryjnego w kontekście treści normatywnej art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. por. R. Koper, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018 r., IV KS 4/18, OSP 2019, z. 6, s. 79 i n.).

Sąd Najwyższy dostrzega, co należy wskazać niejako na marginesie, że wyrok Sądu odwoławczego zapadł po wejściu w życie znowelizowanego przepisu art. 454 § 1 k.p.k. określającego reguły *ne peius*. Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego z dnia 19 lipca 2019 r. (Dz. U. 2019, poz. 1694) zawężyła dotychczasowe reguły *ne peius* przez skreślenie jednej z nich (§ 3) oraz, ograniczenie drugiej, co do zakazu skazania po raz pierwszy w instancji odwoławczej (§ 1) tylko do dwóch przypadków, tj. uniewinnienia lub umorzenia postępowania. Nie obejmuje już ten zakaz warunkowego umorzenia postępowania. Oznacza to, że w wypadku zaskarżenia wyroku na niekorzyść oskarżonego zawierającego tego rodzaju rozstrzygnięcie, sąd odwoławczy może zmienić zaskarżony wyrok i skazać oskarżonego na jedną z kar przewidzianych w art. 32 k.k. Jak wskazano, w sprawie niniejszej, wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne zapadł po wejściu w życie wskazanej powyżej zmiany normatywnej - co oznacza, że reguły *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym od dnia 5 października 2019 r.) nie eliminowały w ogóle możliwości reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy. Zwrócić jednak należy uwagę, że w wyłącznym powodem (podkreślenie – SN) uchylenia orzeczenia były dostrzeżone przez Sąd odwoławczy kardynalne braki w zakresie wyjaśnienia, w zgodzie z podstawowymi założeniami procedury karnej, okoliczności i skutków zdarzenia, w szczególności jednoznacznego ustalenia, czy i jakich urazów doznał oskarżyciel posiłkowy, co jest przecież niezbędne z perspektywy

wypełnienia przez sprawcę znamion zarzuconego w akcie oskarżenia w szczególności przestępstwa z art. 157 § 1 k.k. W pisemnym uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji (s. 8 - pkt 5.3.1.4.1.), nie wskazano, jako podstawy uchylenia przepisu art. 454 § 1 k.p.k., lecz, jak już zaznaczono, konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego - i to w całości (art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.). Umotywowano takie stanowisko wyczerpująco i w zgodzie z tym, co zostało utrwalone w dotychczas zgromadzonym materiale dowodowym, jak i jego brakach, i powstałych w związku z tym podstawowych wątpliwości w zakresie prawidłowego wyrokowania.

Pamiętać należy, że konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości zachodzi (w rozumieniu powołanego powyżej przepisu prawa), gdy orzekający Sąd I instancji naruszył przepisy prawa procesowego - co skutkowało, w realiach danej sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającego właśnie wydanie w Sądzie II instancji wyroku o charakterze kasatoryjnym (por. także M. Kozak, glosa do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, Palestra 3/2020, s. 109 i n.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak na wstępie.